

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดกำแพงเพชร*

MORALITY AND ETHICS DEVELOPMENT MODEL FOR STUDENTS
IN SCHOOLS UNDER KAMPHAENG PHET EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE

ลำพรวน บัวผียน

Lampruan Buaphian

สุนทรี ดวงทิพย์

Soontaree Doungtipya

รัชณี นิธากร

Ratchanee Nithakorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Kamphaengphet Rajabhat University, Thailand

E-mail: kunklang65@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา 3) ประเมินรูปแบบ ทดลองและประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 353 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน จัดประชุม กำหนดและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการวางแผนการดำเนินงาน 2) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการพัฒนาแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 3) หลักสูตรของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4) กระบวนการของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5) ผลผลิต และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา

* Received 17 August 2020; Revised 7 October 2020; Accepted 10 October 2020

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า 1) บุคลากรมีความตระหนัก และเข้าใจ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 2) บุคลากรสามารถออกแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 3) นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4) นักเรียน ฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5) นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้พัฒนา คุณธรรม จริยธรรม 6) จำนวนกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน อยู่ในระดับ มาก 7) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 8) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, สภาพปัญหา, คุณธรรมและจริยธรรม, นักเรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

Abstract

The Objectives of this research article were to: 1) Study the conditions, problems and factors related to moral and ethics development of students in school. 2) Develop moral and ethics development model of students in school. 3) Experiment and evaluation of the experiment using the moral and ethics development of students in school. This research uses the Mixed Methods Research. The tools used in the research were questionnaires. The sample consisted of school administrators and the teachers were the data providers of 353 people. The data analyzed by frequency, average, percentage, and standard deviation. The results of research were found as follows: 1) the conditions, problems and factors related to moral and ethics development of students in school found that the school has planning, appoint a committee, define operational procedures, meetings, and analyze information that is essential to operational planning. 2) Develop moral and ethics development model of students in school have 6 components which are 1) Principles of moral and ethics development model for students in school 2) Objectives moral and ethics development model for students in school 3) Curriculum of moral and ethics development model for students in school 4) Process of moral and ethics development model for students in school 5) Products and 6) Conditions of success. 3) The results of the develop moral and ethics development model of students in school found that 1) personnel have awareness and understanding in moral and ethics development. 2) Personnel can design activities for develop moral and ethics development model. 3) Students have knowledge and

understanding about moral and ethics development. 4) Students practice moral and ethics development activities. 5) Students are satisfied with the moral and ethical development. 6) Activities that develop moral and ethics of students at a high level 7) Students have moral, ethics and desirable values 8) Confederate are satisfied with the moral and ethics development model of student's at a high level.

Keywords: Development Model, Problem, Moral and Ethics, Student in School Under Kamphaeng Phet Educational Service Area Office

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ซึ่งแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย และจิตสาธารณะ พัฒนาศักยภาพคน ให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสมอง และทางสังคมที่เหมาะสม เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ยกระดับคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับระบบบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีการจัดทรัพยากรร่วมกันให้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิตเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่าหัวใจสำคัญ คือ การสร้างและพัฒนาคนไทยเพื่ออนาคตของประเทศ สร้างคนไทยให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น รวมถึงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนไทยและค่านิยมส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก จึงกำหนดนโยบายมุ่งสร้างพลเมืองดีที่ต้นตอและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ กำหนดและทำให้การศึกษานำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน ขาดคุณธรรมจริยธรรม พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา ด้านพัฒนาคุณภาพนักเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ปลุกฝังค่านิยม 12 ประการ บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปลุกฝังให้เด็กรักและภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักประวัติศาสตร์ชาติไทย และหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดี 3) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการ

พัฒนา มุ่งเน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดเป็น มองเห็นอนาคต 4) ปรับหลักสูตรทุกระดับชั้นให้มีความต่อเนื่องกัน มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อการมีงานทำ และ 5) ลดจำนวนรายวิชาอย่างเหมาะสมกับวัย การบ่มเพาะกล่อมเกล่าปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่เกิดขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและร่วมจัดการศึกษา จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญในอนาคต โดยเฉพาะนักเรียนจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม การมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ และมีภูมิคุ้มกัน ทางสังคมที่ดีในทุกด้าน การพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนาคน โดยสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นแหล่งการพัฒนา ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

จากข้อมูลสถานการณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชน ปี 2561 อันดับหนึ่ง คือ อัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ระหว่างอายุ 15 - 19 ปี จำนวน 552 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.49 มีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น จำนวน 239 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.10 อันดับสอง คือ การกระทำผิดในเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น จำนวน 244 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.11 และพบการกระทำความผิดในระหว่างอายุ 15 - 18 ปี มากที่สุด เพศชายกระทำผิดมากกว่าเพศหญิง โดยมีสาเหตุมาจากยาเสพติด การดื่มสุรา การลอกเลียนแบบพฤติกรรมความรุนแรงและเพศจากสื่ออินเทอร์เน็ต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1, 2557) และสภาพเศรษฐกิจของประเทศและของทุกครัวเรือนอยู่ในภาวะตกต่ำ ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากผลกระทบอันสำคัญมาจากการขึ้นราคาน้ำมันโลก ภาวะราคาสินค้าต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย จึงมีวิธีเดียวเท่านั้นที่จะพยุงความเป็นอยู่ของบุคคลให้อยู่รอดในสังคมได้ก็คือต้อง “ประหยัด” โดยงดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น วางแผนการใช้จ่ายประจำวัน ต้องยอมรับว่าคนไทยจำนวนมากยังละเลยเรื่องนี้ คือ ยังปฏิบัติตัวในลักษณะที่ไม่ประหยัด มีการเที่ยวเตร่ ซื้อสินค้าต่าง ๆ ที่หรูหรา ราคาแพงเป็นประจำ การกระทำดังกล่าวนี้ถือว่ายังไม่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ถึงแม้บางคนจะมีความร่ำรวย มีทรัพย์สินเงินทองเป็นจำนวนมาก ก็จำเป็นต้องประหยัดด้วยเช่นกัน เพราะการประหยัดถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ ที่บุคคลต่าง ๆ ควรยึดถือปฏิบัติให้เป็นประจำสม่ำเสมอ เป็นนิสัย จากแผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2562 - 2565) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง 2 ปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคน

ไทย 12 ประการ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญที่ต้องดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน ด้านความประหยัด เพื่อสร้างรากฐานให้แก่ชีวิตของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นทุนในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวเพื่อที่จะเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง ดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตของสังคม ให้เป็นวัฒนธรรมที่ส่งต่อไปยังรุ่นลูกหลาน จะเป็นการเรียนรู้สืบทอดไปอย่างไม่สิ้นสุด การศึกษาทำให้คนเจริญงอกงามตามทิศทางที่พึงประสงค์ จะทำให้ได้เด็กที่มีคุณภาพของสังคม และเป็นกำลังสำคัญ ของการพัฒนาประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต คุณค่าและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ยั่งยืนอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ ทั้งนี้มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในโลก เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สามารถเรียนรู้และรับการอบรมสั่งสอนได้ ในการเรียนรู้และการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต มนุษย์ควรได้รับการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปพร้อม ๆ กัน เพราะคุณธรรมมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ทุกคน (ฐิตาภา เบ็ญจาธิกุล, 2557)

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นต้องพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษา ด้านความประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต อันเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว สังคม ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สนใจและต้องการที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งการพัฒนาแบบเป็นวิธีการที่นำไปใช้แล้วจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของงานที่วางไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องสภาวะสภาพแวดล้อมทั้งปัจจุบันและอนาคต จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการทำงานดังกล่าว การปฏิบัติงานที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ก็จะสามารถเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่น นำไปปรับใช้และประยุกต์เข้ากับสภาพขององค์กร เพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบได้ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์และแนวทางให้กับโรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

3. เพื่อประเมินรูปแบบ ทดลองและประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2558 จำนวน 4,210 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรปีการศึกษา 2558 จำนวน 353 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นตัวแปรแบ่งชั้น

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษา

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถาม

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหา

3.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนารูปแบบด้านการวิจัย ด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน และความครบถ้วนสมบูรณ์ของรายการคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

3.7 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC)

3.8 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน และนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 มาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของครอนบัก (Cronbach, L. J., 1990) ค่าความเชื่อมั่นที่ได้ = .972

3.9 จัดทำเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการอนุญาต ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความอนุเคราะห์จากประธานกลุ่มโรงเรียน ดำเนินการมอบแบบสอบถามให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน และเก็บรวบรวมส่งคืนทางไปรษณีย์ และบางส่วนผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องของการแบบสอบถาม และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง และเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาสภาพและปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

2. การศึกษารูปแบบและแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จ ใช้กระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Act) (สมคิด บางโม, 2554)

3. คุณภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา

1.1 สภาพการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงาน จัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง กำหนดและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการวางแผนการดำเนินงาน มีนโยบายส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามแผนงานโครงการในด้านความประหยัดและใช้ทรัพยากรสิน อย่างคุ้มค่าของนักเรียนและสถานศึกษามีการนำแผนปฏิบัติการประจำปี ไปใช้ในการดำเนินงานเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม อย่างเหมาะสม

1.2 ปัญหาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาน้อย ขาดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนการดำเนินงานการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศสำหรับวางแผนการดำเนินงานการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษามีไม่เพียงพอ และสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาน้อย

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนา หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักการการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนฝึกปฏิบัติการมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านการประหยัดทรัพยากรสิน การประหยัดเวลา การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ การประหยัดทรัพยากรและพลังงาน และ เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านการประหยัดทรัพยากรสิน การประหยัดเวลา การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ การประหยัดทรัพยากรและพลังงาน จนเกิดเป็นนิสัย 3) หลักสูตรของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยโครงสร้าง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื้อหา กิจกรรม การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) กระบวนการของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ

และด้านการแก้ไขปรับปรุง 5) ผลผลิต ประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน และผลกระทบ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า 1) บุคลากรมีความตระหนัก และเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 2) บุคลากรสามารถออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 3) นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4) นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5) นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 6) จำนวนกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก 7) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 8) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

1.1 สภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมดำเนินงาน วางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงาน จัดประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง โดยคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับภารกิจ และแบ่งหน้าที่ตามขอบข่ายภาระงาน มีการสร้างเครื่องมือนิเทศ กำกับ ติดตามที่เหมาะสม ประชุมและรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน และนำผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักดี เอื้อราษฎร์ ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีโรงเรียนผดุงนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า นักเรียนโรงเรียนผดุงนารี มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ครูและผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (ภักดี เอื้อราษฎร์, 2554)

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ จัดกิจกรรมเรียนการสอนและสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมยังไม่หลากหลาย ไม่เหมาะสมกับวัยและระดับการศึกษาของผู้เรียน สถานศึกษาส่วน

ใหญ่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานน้อย ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานน้อย มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อบกพร่องและเตรียมการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในการดำเนินงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ผลการศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความประหยัด ด้านปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารให้มีศักยภาพ เพราะผู้บริหารมีความสำคัญในการกระตุ้นหรือเป็นผู้นำในการให้ครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ โดยผู้บริหารสนับสนุน อำนวยความสะดวก มีการเสริมแรงให้กำลังใจ ตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระบบ (พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), 2555)

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผลในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน พบว่า บุคลากรมีความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา บุคลากรมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรม ในการดำเนินงานในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 2) กรอบแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และ 3) การปลูกฝังเจตคติและค่านิยมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร) ได้วิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนคลองราชบุรี อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนโดยส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุด รองลงมาเป็นผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ ด้านผู้เรียนมีความประหยัด ด้านผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวที และด้านผู้เรียนมีวินัย (พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), 2555)

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ด้านการประหยัดทรัพยากร การประหยัดเวลา การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ การประหยัดทรัพยากรและพลังงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิธีประชาธิปไตย พัฒนาค้น โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน ศาสนาและสถาบันการศึกษา โดยมีจุดเน้นเพื่อ

พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนดังกล่าว มีความชัดเจน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตร พบว่า มีการจัดทำหลักสูตร โดยมีหลักการและเหตุผล กรอบแนวทางการปฏิบัติ การปลูกฝังเจตคติและค่านิยมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน จุดมุ่งหมายเพื่อมีความมุ่งหวังให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนหลังได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เนื้อหาและกิจกรรม คำอธิบายรายวิชา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อมุ่งฝึกประสบการณ์ ค่านิยมและทัศนคติการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน วิธีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมณัฏฐ์ หล่อศรีศุภชัย วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยหลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อจิตสาธารณะ โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งความสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรมโดยจัดการอบรม 4 วัน รวมตลอดหลักสูตร 24 ชั่วโมงการจัดกิจกรรมฝึกอบรม มุ่งเน้นการบรรยาย การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ตลอดจนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายใน การวัดประเมินผล การฝึกอบรม มุ่งการวัดผล ประเมินผลทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก (เขมณัฏฐ์ หล่อศรีศุภชัย, 2557)

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา พบว่า 1) ด้านการวางแผน (Plan) มีการวางแผนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมด้านความประหยัด การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การร่วมมือกันในการทำงานของนักเรียนในสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติ (Do) ดำเนินการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมด้านความประหยัด การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การร่วมมือกันในการทำงานของนักเรียนในสถานศึกษา 3) ด้านการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ (Check) มีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมด้านความประหยัด การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การร่วมมือกันในการทำงานของนักเรียนในสถานศึกษา 4) ด้านการปรับปรุง แก้ไข กำหนดเป็นมาตรฐาน (Act) มีการปรับปรุง แก้ไขการ

ดำเนินการจัดกิจกรรม ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมด้านความประหยัด การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การร่วมมือกันในการทำงานของนักเรียนและกำหนดเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของทองพูล ภูสิม และคณะ วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผู้วิจัย คณะครู ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียนร่วมกันจัดทำกลยุทธ์พัฒนา คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้กระบวนการพัฒนาของเดมมิ่ง (PDCA) 1) P ขั้นการวางแผน ประชุมปรึกษาหารือ สันทนาระดมความคิด 2) D ขั้นปฏิบัติตามแผน ดำเนินงานจัดกิจกรรมตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ 3) C ขั้นตรวจสอบผลการปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต ประเมินนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรม และหลังจัดกิจกรรม และ 4) A ขั้นการแก้ไขปัญหา รวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ทั้งขณะปฏิบัติ และภายหลังการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันวิเคราะห์ ประชุม ปรึกษาหารือวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกันตามกรอบแนวคิด และสรุปรายงานผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน (ทองพูล ภูสิม และคณะ, 2554)

องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต พบว่า 1) คุณภาพผู้เรียน นักเรียนฝึกปฏิบัติการมี คุณธรรมจริยธรรม ด้านการประหยัดทรัพยากร การประหยัดเวลา การประหยัดสิ่งของเครื่องใช้ การประหยัดทรัพยากรและพลังงาน และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จนเกิดเป็นนิสัย 2) ผลกระทบ ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผลงานหรือรางวัลที่ได้รับจาก การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของพรนิภา จันทรน้อย เรื่อง รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคสมัยไทย พบว่า ใน องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อพัฒนา พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีขั้นตอนการเรียนการสอน แบ่ง ออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนัก ขั้นที่ 2 ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติ ขั้นที่ 3 สร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 4 ดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขั้นที่ 5 ประเมิน ความก้าวหน้า และขั้นที่ 6 ประเมินผล (พรนิภา จันทรน้อย, 2560)

องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขของความสำเร็จ พบว่า 1) ผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนและให้ใช้รูปแบบการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยการวางแผน และบริหารจัดการของการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วม เห็นความสำคัญความตระหนักร่วมกันและมีส่วนร่วมของการพัฒนาคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียน 3) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายให้กับนักเรียน มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 4) ผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม ลีลา เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1) จริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ความกตัญญู กตเวทิตา ความซื่อสัตย์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความมีวินัย และความรับผิดชอบ 2) สภาพการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 3) กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมี 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างจริยธรรมที่พึงงาม 2) ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของจริยธรรมนักเรียน 3) ส่งเสริมวิถีชีวิตที่พึงงามตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมให้กับนักเรียน 4) พัฒนาการวางแผนการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนให้มีคุณภาพ 5) พัฒนาบุคลากรให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามารถในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 6) ขับเคลื่อนแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียนสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ 7) พัฒนาการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียน 8) ส่งเสริมการนำผลการประเมินการดำเนินงานตามแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียนไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 9) ยกระดับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน (อุดม ลีลา, 2561)

3. ผลการประเมินรูปแบบ ทดลอง และประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

3.1 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ในองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา บรรลุตามตัวชี้วัด พบว่า มีผลการประเมินในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า กระบวนการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม มีความสอดคล้องกัน คือ มีการศึกษาสภาพ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยแบบสอบถามและยืนยันข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การศึกษาแนวทางที่ประสบผลสำเร็จ ด้วยการสัมภาษณ์ การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันวิเคราะห์สภาพ และยกร่างกลยุทธ์ โดย ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบและเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร และทำการตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉลองชัย อินทขีณ ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมการมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองคาย คือ ปัจจัยด้านการเลียนแบบเพื่อนในการมีวินัย (0.14) ปัจจัยด้านเจตคติการมีวินัย (0.13) ปัจจัยด้านการเลียนแบบผู้ปกครองในการมีวินัย (0.11) ปัจจัยด้านความรู้เรื่องการมีวินัย (0.10) และปัจจัยด้านการเลียนแบบสื่อในการมีวินัย (0.18) 2) รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมการมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้จัดทำกิจกรรมในการพัฒนา 9 กิจกรรม คือ 1) ค้นหาบุคคลต้นแบบ 2) การแสดงบทบาทสมมติ 3) การสร้างความคุ้นเคย 4) การรู้จักตนเอง 5) ช่วยฟังหน่อย 6) รู้เรื่องวินัย 7) การวางแผนการใช้เวลา 8) วิเคราะห์และเลือกบุคคลต้นแบบ และ 9) กิจกรรม 5 ส (ฉลองชัย อินทขีณ, 2557)

3.2 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยการประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ และบันทึกผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร มีปฏิทินการทดลองใช้รูปแบบ เป็นกรอบเวลาในการทดลองรูปแบบ สรุปผลการทดลอง โดยใช้การสนทนากลุ่ม พบว่า สถานศึกษาที่ทดลองใช้รูปแบบสามารถนำรูปแบบไปใช้ดำเนินงานได้จริง จากองค์ประกอบที่นำมาทดลองและสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูล ที่สร้างขึ้นตามตัวชี้วัด ทั้ง 6 ตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นการฝึกปฏิบัติจริง รวมทั้งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากคณะครู นักเรียน คณะผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมตามบทบาทที่ได้รับ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประไพรัตน์ ลำไฉ่ ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ และการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาก่อนการพัฒนาในภาพรวมและรายด้าน ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และความมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมากและหลังการพัฒนาโดยใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ประไพรัตน์ ลำไฉ่, 2557)

3.3 ผลการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ตามตัวชี้วัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด ได้แก่ 1) บุคลากรมีความตระหนักและความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 2) บุคลากรมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมดำเนินงานในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 3) นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 4) นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 5) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 6) จำนวนกิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในระดับมาก 7) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา 8) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับสรวิชญ์ เรือนแก้ว ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาทั้งสงเคราะห์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดตาก ผลการประเมินผลการทดลอง พบว่า มีการประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ และแบบบันทึกผลการทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาทั้งสงเคราะห์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดตาก มีปฏิทินการทดลองใช้กลยุทธ์ เป็นกรอบเวลาในการทดลองกลยุทธ์ สรุปผลการทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาทั้งสงเคราะห์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดตาก โดยใช้การสนทนากลุ่ม พบว่า สถานศึกษาที่ทดลองใช้กลยุทธ์สามารถ นำกลยุทธ์ไปใช้ดำเนินงานได้จริง โดยทั้ง 3 กลยุทธ์สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้น ตามตัวชี้วัดกลยุทธ์ทั้ง 7 ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งการวางแผนงาน การประสานงาน การสั่งการ การติดตามการดำเนินงานตามแผน การรายงานผล และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และทีมงานบริหาร มีบทบาทต่อการดำเนินงานค่อนข้างมากโดยคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะผู้ปกครองนักเรียน เครือข่ายผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้ให้การอุปถัมภ์ จะเป็นผู้มีส่วนร่วมตามบทบาทที่ได้รับได้การประสานงาน หรือรับมอบหมายหน้าที่ตามคำสั่งจากผู้บริหารหรือทีมงานบริหาร (สรวิชญ์ เรือนแก้ว, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) สภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาในภาพรวม สรุปว่า สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน จัดประชุม กำหนดและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกและภายในประจำปี ผลการประเมินโครงการประจำปีมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และจัดทำปฏิทินการดำเนินงาน ส่วนสภาพปัญหา ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอ ขาดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผน สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานน้อย กิจกรรมยังไม่หลากหลาย ไม่เหมาะสมกับวัย และระดับการศึกษาของผู้เรียน การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน ขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นไปตาม

แผนที่กำหนดไว้ ขาดการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานศึกษาอื่น ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมน้อย การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีน้อย ขาดการสรุปผลการตรวจสอบติดตามและประเมินผล

2) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1 บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตัวชี้วัดที่ 2 บุคลากรมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนมีความพึงพอใจที่รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในระดับมากขึ้นไป ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนมีผลการประเมินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในระดับมากขึ้นไป 3) ประเมินรูปแบบ ทดลอง และประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ในด้านความเหมาะสม ความสอดคล้อง ทั้ง 6 องค์ประกอบ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา คือ สร้างคู่มือการทดลองใช้ จำนวน 1 สถานศึกษา และ 1 องค์ประกอบ ปรากฏว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สามารถดำเนินงานได้จริง และผลการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- 1) ควรมีนโยบายให้สถานศึกษาเลือกรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อวางแผนส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา
- 2) ควรจัดประชุมอบรม และศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา
- 3) ผู้บริหาร คณะครู และผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา เพื่อเลือกใช้รูปแบบการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาให้เหมาะสม และ
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

เชมณัญญ์ หล่อศรีศุภชัย. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ฉลองชัย อินทชีณี. (2557). รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ฐิตาภา เบ็ญจาธิกุล. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ทองพูล ภูสิม และคณะ. (2554). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษา โรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ประไพรัตน์ ลำไจ. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมระดับมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พรนิภา จันทรน้อย. (2560). รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามคุณลักษณะบัณฑิตยุคสมัยไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร). (2555). การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภักดี เอื้อราษฎร์. (2554). การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีโรงเรียนผดุงนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สมคิด บางโม. (2554). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์.

สรวิชัย เรือนแก้ว. (2559). กลยุทธ์การบริหารการจัดการศึกษาถึงสงเคราะห์ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดตาก. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์ การบริหารและการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2557). รายงานข้อมูล. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2557 จาก <http://www.kpt1.go.th/main/>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). นโยบาย สพฐ. ปี 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). แนวทางการพัฒนาและประเมินค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อุดม ลีลา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.